

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας

Ενότητα 5: Σχέδιο για κάθε ελληνική πόλη. Οι κύριες
σχεδιαστικές παρεμβάσεις του κράτους (1833-1890)

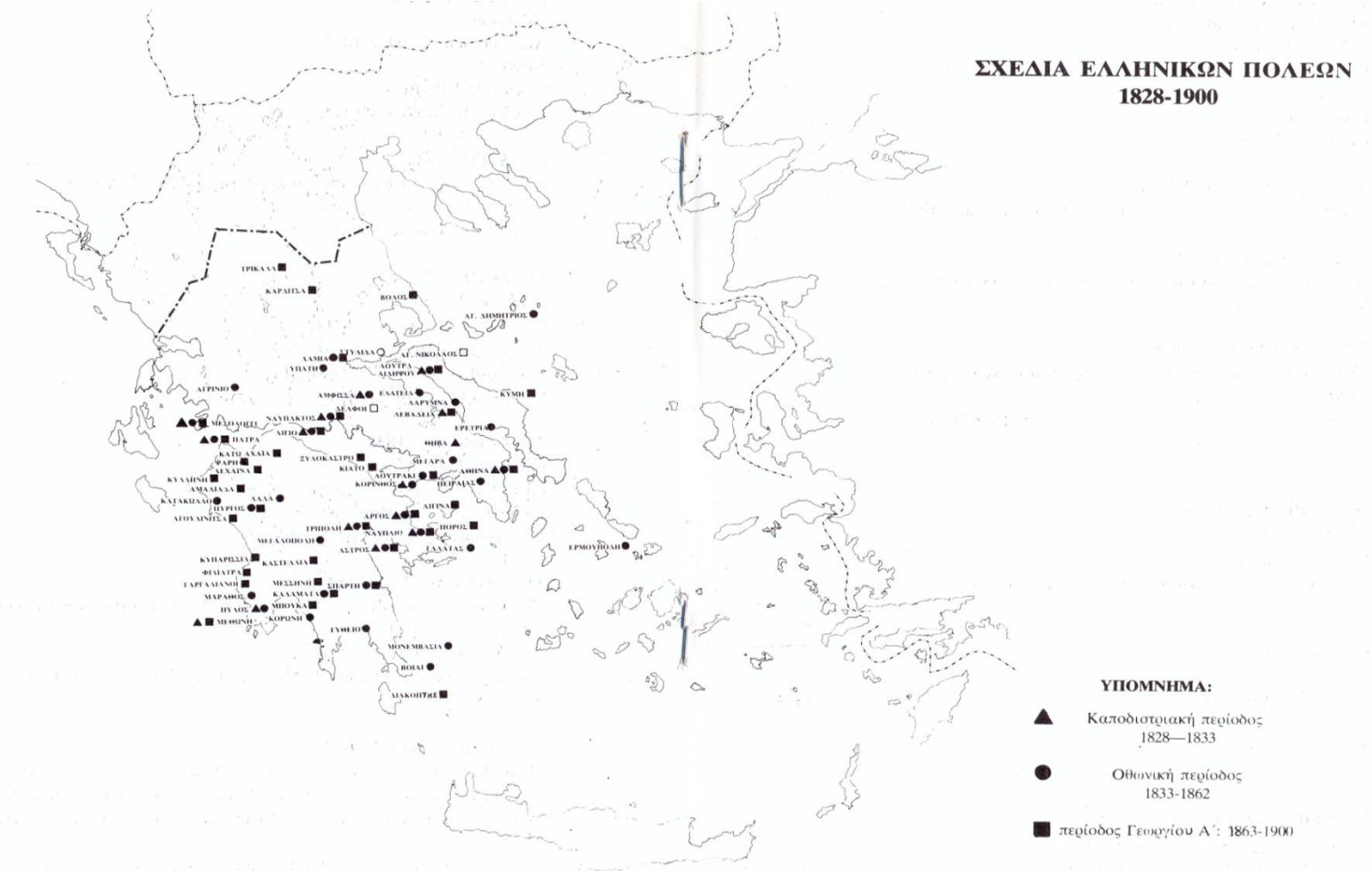
Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά

Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και
Νέων Τεχνολογιών

Σχέδια Ελληνικών Πόλεων

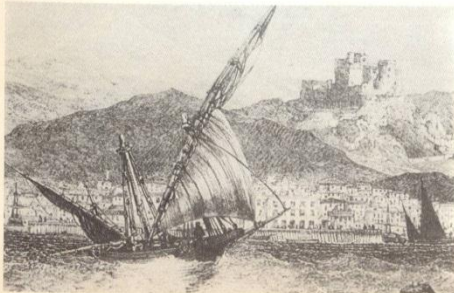
Πηγή: Έκθεση σχεδίων ελληνικών πόλεων 1828-1900, ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα 1984.

Οι εθνικές γαίες μετατρέπονται σε οικόπεδα: Το παράδειγμα της Πάτρας

Πηγή: Π. Συναδινός, *Πάτρα. Πολιτισμός, ανάπτυξη, πολεοδομία*, Πάτρα 1990.

ΠΑΤΡΑ:
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ
1829
ΠΡΩΤΟ ΡΥΜΟΤΟΜΙΚΟ
ΣΧΕΔΙΟ
ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ

Ρυμοτομικό σχέδιο για κάθε πόλη και κωμόπολη (1/2)

Από το αρχικό σχέδιο στις πολυάριθμες μικρές τροποποιήσεις.

Με τα σχέδια διαμορφώνεται η νεώτερη μορφή των ελληνικών πόλεων:

- το νέο ρυμοτομικό σχέδιο που χαρακτηρίζεται από το γεωμετρικό, συνήθως ορθογώνιο σχήμα του οδικού δικτύου και των οικοδομικών τετραγώνων, με προσαρμογές στα παλαιότερα τμήματα των πόλεων. Με τον σχεδιασμό επιβάλλεται μια νέα μορφή του οδικού δικτύου και των οικοδομικών τετραγώνων, πολύ διαφορετική από την υπάρχουσα ακανόνιστη στους παλαιότερους οικισμούς.
- το νέο, ορθογώνιο σχήμα των οικοδομήσιμων οικοπέδων.
- η διάκριση του εμπορικού κέντρου από την υπόλοιπη πόλη, ως περιοχής με μικρές αρτιότητες που καθορίζονται μετά από γνωμοδότηση των δημοτικών συμβουλίων. Στους χάρτες των ανοικοδομημένων πόλεων οι περιοχές των αγορών είναι σαφώς διακεκριμένες, με μικρά οικόπεδα.
- η διαμόρφωση της υπόλοιπης πόλης με μεγαλύτερες αρτιότητες οικοπέδων, επίσης με γνωμοδότηση των δημοτικών συμβουλίων.
- το συνεχές οικοδομικό σύστημα, που αποτελεί επιλογή τουλάχιστον για τα κέντρα των πόλεων, τις περιοχές των αγορών.
- οι κατεδαφίσεις μέρους των τειχών και η μετατροπή του χώρου που καταλάμβαναν σε οικοδομικά τετράγωνα.
- η δημιουργία παραθαλάσσιας αστικής γης από επιχωματώσεις.
- η οικοδόμηση των νέων οικοδομών, ιδιαίτερα στις νέες πόλεις και η αντικατάσταση των παλαιών στις υπάρχουσες.

Ρυμοτομικό σχέδιο για κάθε πόλη και κωμόπολη (2/2)

Ποιες υπήρξαν οι κύριες σχεδιαστικές παρεμβάσεις του κράτους;

- **Ο συνολικός σχεδιασμός του οικισμού**

-της νέας πρωτεύουσας, της Αθήνας.

-υφιστάμενης πόλης (Αιγίου, Πάτρας, Λιβαδειάς, Μεσολογγίου, Αγρινίου, Ναυπάκτου, Χαλκίδας, Τριπόλεως, Ναυπλίου, Λαμίας κ.λπ.).

-νέας πόλης (Σπάρτης, Ερμούπολης, κ.λπ.).

-συνοικισμού νέου (Νέων Ψαρρών-Ερέτριας, Ελαφονήσου, Νέας Κορίνθου, Κατάκολου, Κυλλήνης, Σινάνου-Μεγαλόπολης κ.λπ.).

-συνοικισμού παραρτήματος υφιστάμενης πόλης (Χίων Πειραιά, παραλίας Καλαμάτας, κ.λπ.).

- **Ο σχηματισμός βασικής οδού**

-Από το λιμάνι προς τη Μονή Ευαγγελίστριας Τήνου, 1860.

-Της οδού Φανερωμένης της πόλεως Αιγίου, 1867.

- **Ο σχεδιασμός τμήματος οικισμού (αναθεώρηση υφιστάμενου ή επέκτασης)**

-Σε όλους τους οικισμούς στη μελετώμενη χρονική περίοδο.

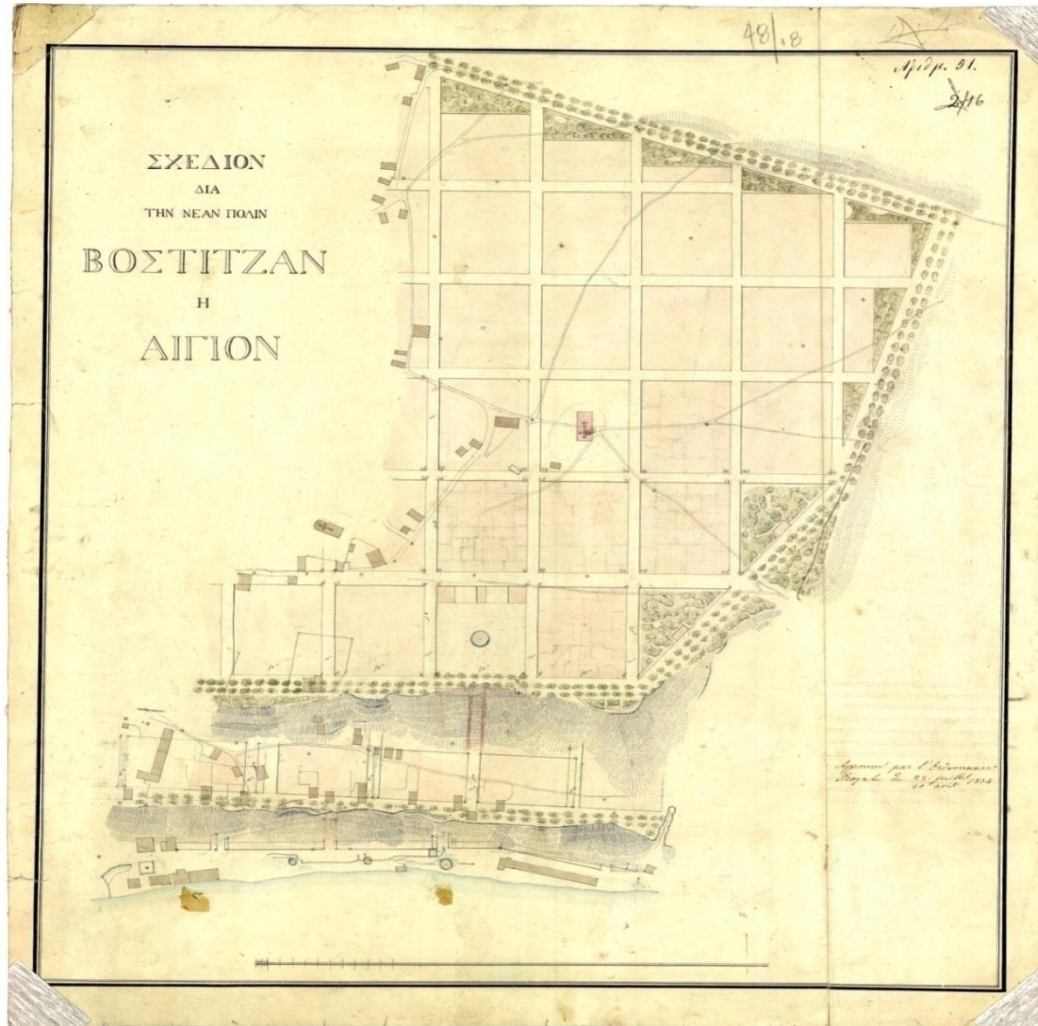
- **Η εφαρμογή του Ν. ΤΝΗ' περί κατασκευής πεζοδρομίων και υπονόμων μετά από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου**

- **Ο ορισμός αρτιοτήτων εμβαδού, προσώπου και βάθους οικοπέδων, μετά από πρόταση του δημοτικού τους συμβουλίου**

Τα σχέδια της νέας πόλης πάσχουν σε γενικές γραμμές από έλλειψη τοπικής ιδιαιτερότητας. Συνήθως προδιαγράφουν το εμπορικό κέντρο, μετά από πρόταση του δημοτικού τους συμβουλίου και περιβάλλουν τις εκκλησίες με πλατείες. Τα όριά τους είναι συμβατικά, τυχαία, χωρίς εξάρτηση από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τοπίου. Ωστόσο επέτυχαν το στόχο τους, τη δόμηση των πόλεων με γεωμετρικό δίκτυο και τη δημιουργία της προσδοκώμενης ευταξίας

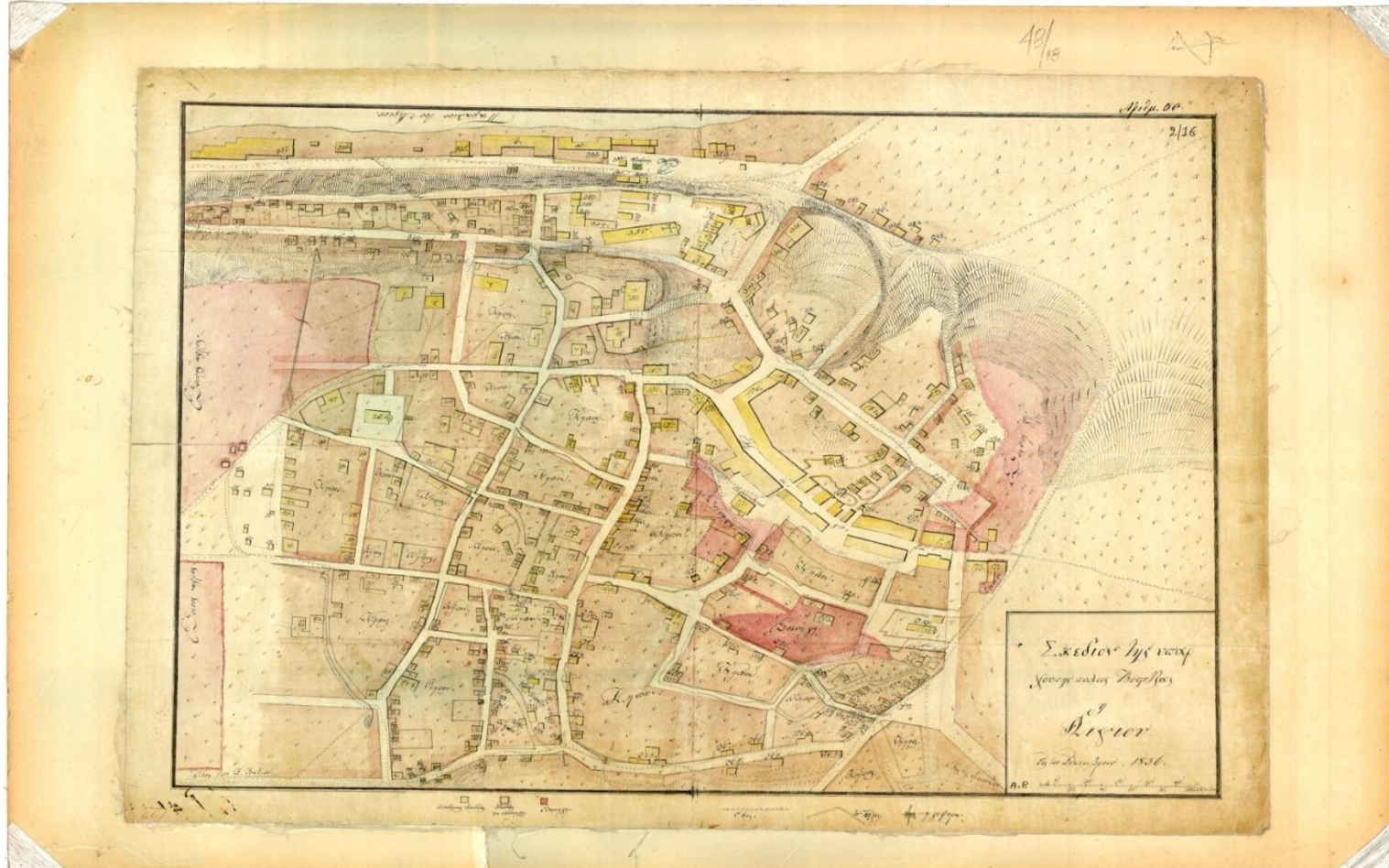
Οι κρατικές φιλοδοξίες – οι δυνατότητες της κοινωνίας: η περίπτωση του Αιγίου

Πηγή: Αρχείο χαρτών ΥΠΕΚΑ

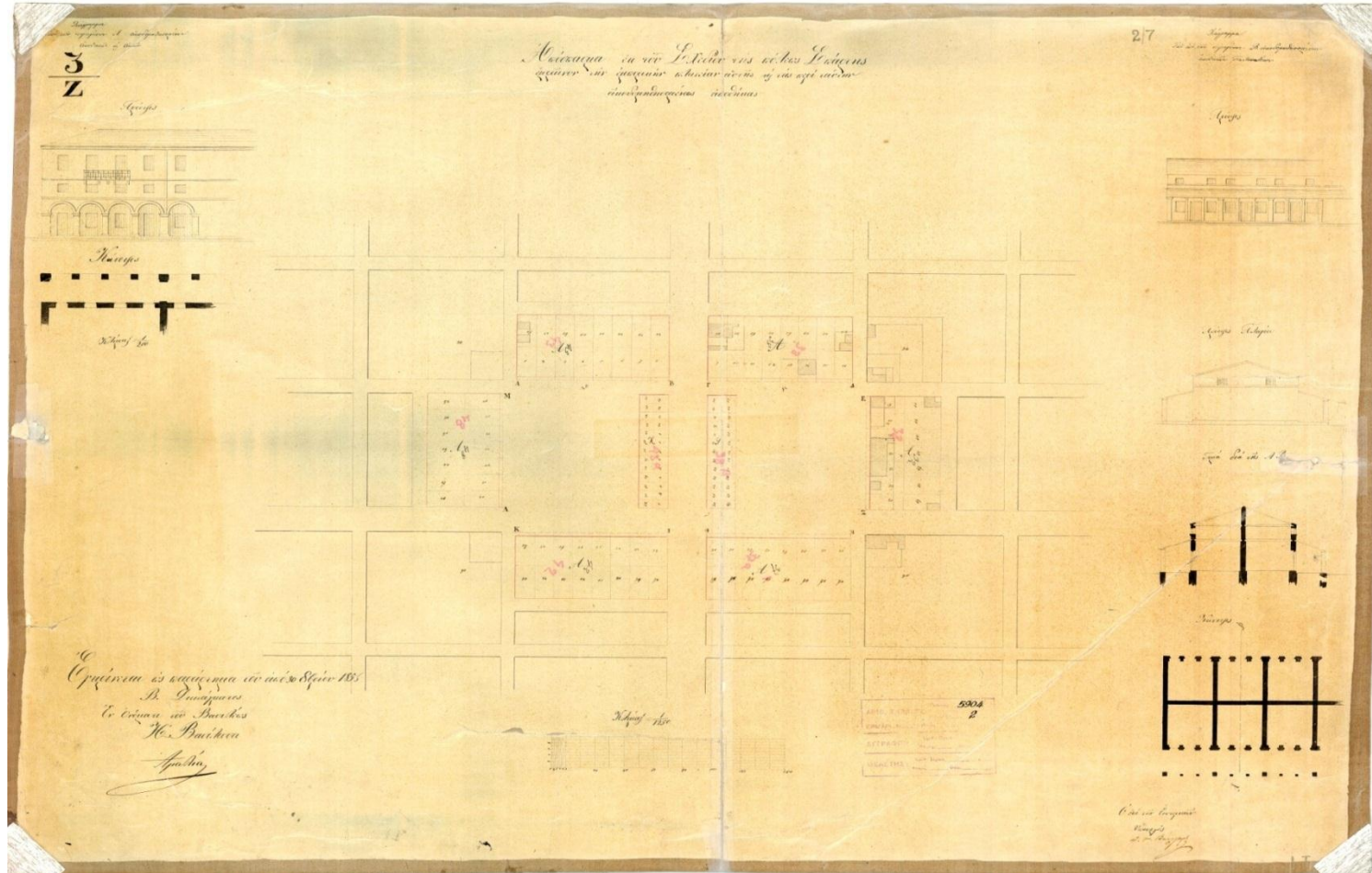
Χάρτης υπάρχουσας κατάστασης του Αιγίου

Πηγή: Αρχείο χαρτών ΥΠΕΚΑ

Σχέδιο Σπάρτης, κεντρική πλατεία

Πηγή: Αρχείο χαρτών ΥΠΕΚΑ.

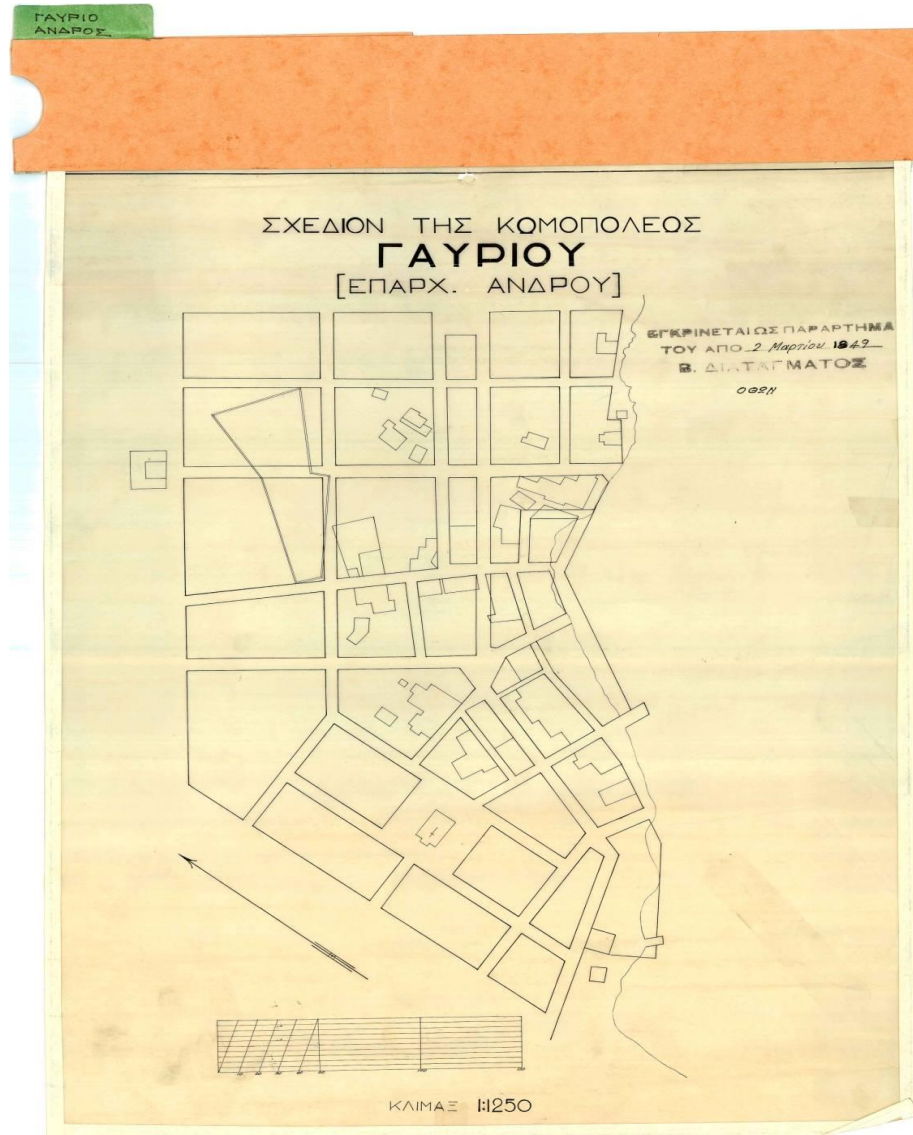

Σχέδιο Ερμούπολης Σύρου

Πηγή: Αρχείο χαρτών ΥΠΕΚΑ

Σχέδιο Γαυρίου

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Δώρα Μονιούδη-Γαβαλά. «Ιστορία της πόλης και της πολεοδομίας. Σχέδιο για κάθε ελληνική πόλη. Οι κύριες σχεδιαστικές παρεμβάσεις του κράτους (1833-1890)». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://eclass.upatras.gr/courses/CULTURE118>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Αρχειακές πηγές:

- Γενικά Αρχεία του Κράτους /Κεντρική Υπηρεσία:

 - το Αρχείο Σχεδίων Πόλεων,

 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Εσωτερικών,

 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Οικονομικών,

 - το Αρχείο της Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

- Γενικά Αρχεία του Κράτους/Αρχεία νομών
- Αρχεία Υ.Π.Ε.Κ.Α.
- Αρχεία Δήμων, Πρακτικά δημοτικών συμβουλίων
- Αρχεία συμβολαιογράφων
- Εφημερίδες

